

 Forsvarsbygg

FORSVARSBYGG MILJØSTRATEGI

2016–2020

VI TAR VARE
PÅ MILJØET

INNHold

02 FORORD

KAPITTEL 1

03 INNLEDNING

03 Bakgrunn

04 Arbeidsprosessen

05 Fokusområder

KAPITTEL 2

06 AMBISJON

07 Klima, energi og avfall

07 Forurensning og støy

07 Naturmiljø og kulturverdier

KAPITTEL 3

08 MILJØMÅL

KAPITTEL 4

09 HANDLINGSPLAN

10 Klima, energi og avfall

11 Forurensning og støy

12 Naturmiljø og kulturverdier

FORORD

Miljøstrategien har som hensikt å peke ut fokusområder og prioritere miljøarbeidet i den neste fireårsperioden. Dokumentet beskriver ambisjon, mål og handlinger og gir føringer for implementering i virksomheten. Arbeidet med strategien har vært et tverrfaglig samarbeid mellom forretningsområdene i Forsvarsbygg.

God lesing!

Frode Sjursen

Administrerende direktør
FORSVARSBYGG

KAPITTEL 1

INNLEDNING

Miljøstrategien har som hensikt å peke ut fokusområder og prioritere miljøarbeidet i den neste fireårsperioden, 2016–2020. Målsetningen med miljøstrategien er at den skal i størst mulig grad integreres i øvrig virksomhetsstyring.

BAKGRUNN

Forsvarsbygg forvalter eiendom, bygg og anlegg (EBA) på vegne av forsvarssektoren. Forsvarsbygg skal legge til rette for at Forsvaret kan utøve sin virksomhet på kort og lang sikt. Det er et mål å redusere eventuell negativ miljøpåvirkning fra forsvarsvirksomheten samt bidra til gode og kostnadseffektive miljøprestasjoner i forvaltningen av EBA. Arbeidet baserer seg på mål og retningslinjer for sektoren samt krav som fremkommer av ulike offentlige regelverk. Etatenes system for miljøstyring skal følge den til enhver tid gjeldende internasjonale standarden NS-EN ISO 14001 Ledelses-systemer for miljø.

Miljøstrategien har som hensikt å peke ut fokusområder prioritere miljøarbeidet i den neste fireårsperioden, 2016–2020. I strategien har vi valgt å fokusere på tre områder som vi mener er spesielt viktige for oss:

- ❶ Klima, energi og avfall – ressursbruken
- ❷ Forurensning og støy – miljøpåvirkningen
- ❸ Naturmiljø og kulturverdier – samfunnsbidraget

Klima er et område hvor vi ønsker å være en aktiv bidragsyter og samfunnsaktør. Energieffektivisering har vært et viktig

område for å redusere sektorens klimagassutslipp, og vi vil fortsette med innsatsen i de neste fire årene. Vi vil også jobbe videre med utfasing av oljefyring i bygningsmassen. Vi samarbeider tett med Forsvaret for å sikre en energieffektiv og miljøriktig utvikling, og for å gi rom for nye og innovative miljøløsninger. På den måten reduserer vi vårt ressursforbruk og derved vårt klimaavtrykk. Ved oppgradering av eksisterende EBA må potensiale for miljøgevinst vurderes i lys av kost-nytte.

Forsvarssektoren har sine spesielle miljøutfordringer innenfor forurensning og støy fra militær aktivitet og øvelser. Forsvarsbygg skal særskilt prioritere dette arbeidet. Forsvarsbygg vil bidra til å redusere negative miljøkonsekvenser gjennom proaktivt arbeid. Grunnlaget legges i flerfaglig planlegging, tidlig i prosjektene. Vi vil her jobbe sammen i forsvarssektoren, slik at vi oppnår de beste løsningene totalt sett.

Forsvarssektoren gir også et viktig samfunnsbidrag gjennom å ta vare på naturmiljø og ved å gi allmenheten tilgang til kulturminner og kulturmiljøer for gode opplevelser. Dette er et område med fortsatt prioritet i perioden.

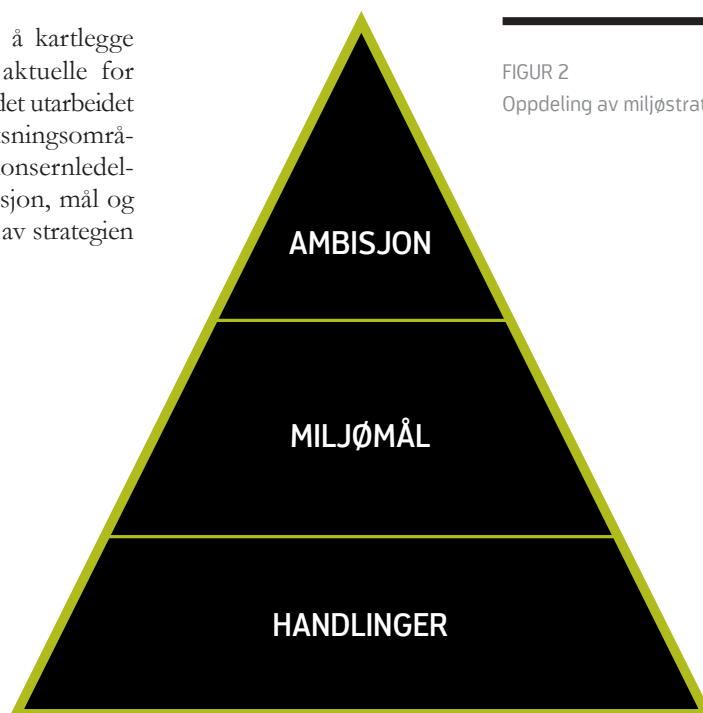
ARBEIDSPROSESSEN

Arbeidet med utforming av ny miljøstrategi har blitt gjennomført i tre faser, Figur 1.

FIGUR 1
Arbeidsprosess for arbeid
med miljøstrategi 2016–2020

Høsten 2014 og vinteren 2015 er benyttet til å kartlegge utviklingstrender innen miljøtemaer som er aktuelle for Forsvarsbygg i et 5–7 års perspektiv. I fase 2 er det utarbeidet scenariobeskrivelser med ambisjonsnivå for satsningsområdene som har vært diskutert og prioritert av konsernledelsen. Fase 3 beskriver strategien i form av ambisjon, mål og handlinger samt gir føringer for implementering av strategien i virksomhetsstyringen.

FIGUR 2
Oppdeling av miljøstrategien

FOKUSOMRÅDER

Forsvarsbygg er forsvarssektorens eiendomsekspert. Vi ivaretar Forsvarets behov gjennom planmessig vedlikehold og fornyelse av den totale eiendomsporteføljen. Vi skal sørge for miljøriktig planlegging, utvikling og forvaltning av eiendommer, bygg og anlegg (EBA) i forsvarssektoren for å ivareta samfunnsansvaret og sikre helhetlige og stadig bedre miljøprestasjoner. I miljøstrategien er det valgt å fokusere på tre områder som er viktige for vår virksomhet.

Klima, energi og avfall

RESSURSBRUK

Som en av Norges største offentlige eiendomsaktører har Forsvarsbygg et stort ansvar for å redusere sektorens ressursbruk – herunder energibruk og klimagassutslipp. Ressursbruk og kildesortering samt gjenvinning av avfall må vurderes helhetlig for virksomheten i sektoren.

Forurensning og støy

MILJØPÅVIRKNING

Forsvarets virksomhet kan påvirke miljøet gjennom forurensning og støy. Virksomheten må foregå slik at skader og utslipp unngås og at virksomheten drives innenfor gjeldende rammeverk samtidig som Forsvaret får gode rammevilkår.

Naturmiljø og kulturverdier

SAMFUNNSBIDRAG

Ivaretagelse og forvaltning av naturmiljø og kulturverdier er et positivt samfunnsbidrag. Dette sikrer at naturmangfoldet ikke går tapt og at kulturhistoriske verdier kan formidles til allmennheten. Innenfor dette området faller også innsats for sanering, restaurering og tilbakeføring av grunnarealer til samfunnet der Forsvaret ikke lenger har aktivitet.

AMBISJON

Ambisjonen gir en beskrivelse av våre overordnende målsettinger innenfor hvert fokusområde i perioden. Ambisjonen kommuniseres internt og eksternt og gir en plattform for miljøarbeidet i virksomheten.

1 KLIMA, ENERGI OG AVFALL

Forsvarsbygg skal være en aktiv bidragsyter for å oppnå Norges klimamål. Energiledelse, bruk av fornybar energi og redusert ressursbruk er viktige elementer i den forstand.

DETTE INNEBÆRER:

- 15 % reduksjon av energibruk til drift av bygningsmassen.
- Redusere klimagassutslipp ved utfasing av fossilt brensel til oppvarming av bygg og anlegg.
- Aktivt søke løsninger som øker andel fornybar energi og med potensial for redusert energibruk.
- Alltid vurdere miljøvennlige løsninger ved relevante nybygg og rehabiliteringsprosjekter for å være forberedt på fremtidige krav.
- Fokus på økt gjenbruk og gjenvinning i rehabiliteringsprosjekter.
- En kildesorteringsgrad for næringsavfall på 65%.

2 FORURENSNING OG STØY

Forsvarsbygg skal ha ledende kompetanse der vi har forsvarsspesifikke miljøutfordringer. Gjennom proaktivt arbeid skal vi unngå akutte utslipp. Forsvarsbygg skal ha oversikt over forurensning og støy fra Forsvarets virksomhet, og kontinuerlig gjennomføre forbyggende og risikoreduserende tiltak. Vi vil jobbe for et balansert regelverk for å gi Forsvaret bærekraftige rammevilkår samtidig som samfunnets øvrige interesser ivaretas.

DETTE INNEBÆRER:

- God internkontroll gjennom miljøstyring i henhold til ISO 14001.
- Kompetanseheving på miljøriktig forvaltning, drift og utvikling av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg.
- Tett dialog med kravstillende myndighet for å sikre at miljøkrav tar hensyn til forsvarets aktivitet- og øvingsbehov, samt er gjennomførbare og realistiske i forhold til kost-nytte.
- Være gode rådgivere for forsvarssektoren vedrørende støy og vibrasjoner fra egen virksomhet.

3 NATURMILJØ OG KULTURVERDIER

Forsvarsbygg skal som eiendomsforvalter bidra til at naturmangfoldet ivaretas. Kulturminner og kulturmiljøer skal forvaltes som kunnskapskilder og som grunnlag for opplevelser for dagens og fremtidens befolkning, samt sikre at kulturhistoriske verdier ikke går tapt.

DETTE INNEBÆRER:

- Oppdatert kunnskap om naturmiljø skal være et element i plan- og beslutningsprosesser.
- Hindre spredning og bekjempe forekomster av fremmede arter.
- Ved opprydding etter forurensning skal det gjøres helhetlige vurderinger som omhandler miljørisiko, økologiske hensyn, klimagassutslipp og samfunnsnytte.
- Følge kravene i norsk PEFC skogstandard for drift og forvaltning av skog og utmarkseiendommer.
- Ha oppdaterte oversikter og merking av kulturminner og naturverdier i skyte- og øvingsfelt.
- De fredete festningene skal ivaretas som kulturminner og gjøres tilgjengelige for allmenheten.
- Være et ledende kompetansemiljø på forvaltning, utvikling og rådgiving for offentlige kulturminner.

MILJØMÅL

Miljømål følges opp som en del av Forsvarsbyggs ordinære virksomhetsstyring. Forretningsområdene må følge opp ambisjoner og mål ved å iverksette tiltak som kan bidra til å oppfylle strategien.

Fokusområde	Miljømål 2016–2020		Forretningsområde
KLIMA, ENERGI OG AVFALL	INDIKATOR	MÅLTALL	
	Energireduksjon i perioden	15%	Forsvarsbygg (FB) utleie, FB nasjonale festningsverk
	Klimagassutslipp fra oljefyr innen 2018	0 % fra grunnlast	FB utvikling, FB utleie, FB kampflybase
	Andel næringsavfall som blir kildesortert	65 %	FB utleie, FB nasjonale festningsverk
FORURENSNING OG STØY	Akutte utslipp pr år med spredning til omgivelser og/eller skader på miljø	0	FB utvikling, FB utleie, FB kampflybase, FB skifte eiendom
	Antall store oljeanlegg klassifisert med høy miljørisiko innen 2019	0	FB utleie
	Andelen oppdaterte støysonekart på skytefelt og flystasjoner	75 %	FB utleie
	Brudd på vilkår i utslippstillatelser	0 %	FB utleie
NATURMILJØ OG KULTURVERDIER	Andel kartfestede og merkede vernede/fredede kulturminner i skyte- og øvingsfelt	75 %	FB utleie
	Andel registrerte og vurderte natur- og kulturverdier i aktive skyte- og øvingsfelt	75 %	FB utleie

Målene følges opp gjennom L2 "miljøriktig planlegging, bygging og forvaltning av forsvarssektorens EBA"

HANDLINGS- PLAN

I dette kapittel er det gitt konkrete handlinger som må gjennomføres for å nå de ambisjoner som er satt i miljøstrategien. Handlingene fordeles og konkretiseres gjennom de årlige oppdragsskrivene til forretningsområdene. Handlingene omsettes til konkrete prosjekter og oppgaver innenfor enhetenes virksomhetsstyring.

KLIMA, ENERGI OG AVFALL

Delområde	Handlingsplan
KLIMA	→ Fjerne fossile energikilder som grunnlast til oppvarming av bygg, og erstatte disse med fornybare kilder, og tiltak med potensiale for redusert energibruk. → Videreføre dagens miljøkrav i kontrakter og gjennomføre stikkprøver (revisjon) for å verifisere faktisk bruk. → Forsvarsbygg skal innen 2017 utarbeide en felles strategi for valg av tekniske løsninger for oppvarming av EBA i nybygg, rehabiliterings- og vedlikeholdsprosjekter. → Beregne og synliggjøre klimagevinster for miljøvennlige løsninger ved relevante nybygg og rehabiliteringsprosjekter. Valg av metodikk skal evalueres i perioden.
ENERGI	→ Investere i energiledelsestiltak for å nå målsetninger om energireduksjon i drift. → Utarbeide en strategi for valg av tekniske løsninger for oppvarming i bygg og anlegg, som kan utvikles mot fremtidige krav til nullenergi. → Forsvarsbygg skal innen 2017 utarbeide en felles strategi for energiledelse i nybygg, rehabiliterings-, vedlikeholdsprosjekter og i drift. → Opplæringstiltak for eget og brukers personell på energirelatert driftsoptimalisering.
AVFALL	→ Sørge for incentiver som legger til rette for gjenbruk og materialgjenvinning i utviklings og avhendingsprosjekter. → Samarbeid i sektoren om bruk og formidling av miljødata for målrettet arbeid for å øke sorteringsgraden på avfall. → Foreta analyser med bakgrunn fra miljødatabasen for å identifisere lokasjoner med stort potensiale for bedre kildesortering av næringsavfall.

FORURENSNING OG STØY

Delområde	Handlingsplan
FORURENSNING	➔ Fullføre implementering av miljøledelsessystem iht. ISO 14001 i alle forretningsområder. ➔ Etablere og drifte internkontrollsystemer for etablissementer med utslippstillatelser. ➔ Bidra aktivt i myndighetenes arbeid med regelverk, tillatelser og grenseverdier. ➔ Iverksette risikoreduserende tiltak for å oppnå akseptabel miljørisiko og overholde lovkrav ved POL (drivstoff) anlegg innen utgangen av 2018. ➔ Opplæring av driftspersonell innen skyte- og øvingsfelt, POL og flystasjoner, slik at de bidrar med å redusere forurensning. ➔ Overvåkingsprogram for avrenning fra brannøvingsfelt/flystasjoner, skyte- og øvingsfelt, oljetanker og oljeavskillere skal være oppdatert iht vannforskrift, tillatelser og andre krav. ➔ Ha oppdaterte ROS-analyser for ytre miljø for skyte- og øvingsfelt og flyplasser i henhold til prioriteringsliste, samt følge opp handlingsplan for å oppnå akseptabel miljørisiko. ➔ Undersøkelser, miljørisikoanalyser og tiltak i forurenset grunn og sediment skal iverksettes iht. prioriteringsliste. ➔ Gjennomføre undersøkelser, sprednings- og risikovurderinger, fastsette lokale miljømål, samt iverksette tiltak iht. PFAS-pålegg (perfluorerte forbindelser). ➔ Iverksette og delta i FoU prosjekter for å bedre kunnskap og teknologi. ➔ Iverksette tiltak for å redusere metallavrenning i prioriterte skyte- og øvingsfelt, basert på risikoanalyser.
STØY	➔ Jobbe for at det tas hensyn til støy ved anskaffelse av nytt materiell. ➔ Være bevisst omgivelsenes forventninger til forsvarssektoren som stor samfunnsaktør. ➔ Synliggjøre støykonsekvensen fra Forsvarets aktivitet i skyte- og øvingsfelt og fra flystasjoner. ➔ Aktiv deltaker og pådriver i FoU prosjekter i samarbeid med relevante fagmiljøer; • Videreutvikle støyberegningsmodeller. • Utvikle forvaltningsmetoder for støy og vibrasjon fra tunge våpen. • Videreutvikle effektive og brukervennlige støyberegningsverktøy. ➔ Ta høyde for kostnader for å oppfylle myndighetskrav tidlig i prosjekter. ➔ Samarbeide med myndigheter for å øke forståelsen for Forsvarets virksomhet og hvilke muligheter man har for å jobbe med total støyreduksjon fra Forsvarets anlegg ved samlokalisering på nasjonal basis. ➔ Utarbeide støyreduserende tiltak i samarbeid med Forsvaret som bruker og Forsvarsdepartement som eier. Søke redusere negative konsekvenser av støy ved fysiske tiltak og administrative tiltak, herav tilpasset bruk av prosedyrer og operasjonsmønstre.

NATURMILJØ OG KULTURVERDIER

Delområde	Handlingsplan
NATURMILJØ	→ De aktive skytefeltene skal ha forvaltningsplaner som omfatter natur- og kulturmiljø. Forsvarsbygg nasjonale festningsverk skal være dekket av oppdaterte skjøtselsplaner. → Det skal bestrebes å hindre spredning av fremmede arter som utgjør en økologisk risiko. De mest aggressive artene skal bekjempes, ref. veileder for vegetasjonskontroll. Arbeidet innebærer kartlegging av etablisementene, kunnskapsheving hos utøvende personell og budsjett til forebygging og bekjempelse. → Sørge for at rammeavtaleleverandører for skogsdrift er sertifisert iht. ISO 9001/14001. → I avrop på rammeavtaler for skogsdrift skal det opplyses om alle kjente miljøkvaliteter og settes krav om at PEFC-standarden skal følges mht. ivaretagelse av registrerte naturtyper. → Obligatorisk vurdering av biologisk mangfold og spredning av fremmede arter skal være sikret i prosjektgjennomføringen. → Arbeide for helhetlige vurderinger av tiltak med tanke på forurensning og naturmiljø. → Kompetanseheving på helhetlige livssyklusanalyser i forhold til gjennomføring av tiltak av forurenset grunn. → Arbeide for FoU innenfor temaene effekter av forsvarsspesifikk forurensning på organismer, bedre tiltak og bedre utnyttelse av lettere forurenset jord.
KULTURVERDIER	→ Synliggjøre og gjøre tilgjengelig kulturminner for allmenheten. → Sikre tilfredsstillende tilstandsnivå på fredete kulturminner innen 2020. → Det bør være et mål å igangsette kartlegging av kulturminner og utarbeide reguleringsplaner for de resterende aktive skytefelt, i den grad disse fortsatt skal være aktive. → Det skal utarbeides forvaltningsplaner for verneverdig EBA i sektoren (LVP1) med mål om 100% innen 2020. → Kulturminner som er registrert i rammebetingelsesprosjekt for skyte- og øvingsfelt skal sikres mot skade eller forringelse ved kartfesting og fysisk merking innen 2020.

DOKUMENTINFORMASJON

Publ./ Rapportnr: 2015/775

Arkiv/Prosjekt: 2014/2408

Tittel: Miljøstrategi 2016-2020.

Forfatter(e): Arbeidsgruppen for ny miljøstrategi,
temakontakter med flere

Oppdragsgiver/kontaktperson(er):

Haakon Øberg / Steinar Lie

Oppdragsgivers prosjektnr/ref.nr:

900035-3015

Stikkord (norsk): Miljøstrategi, implementering

Key word (English): Environmental strategy, implementation

MILJØSTRATEGIEN ER UTARBEIDET AV ARBEIDSGRUPPEN

FOR NY MILJØSTRATEGI: Magnus Sparrevik (leder), Emma Ottervik,
Kai Jellum, Torild Jørgensen, Torill Svenning, Wenche Johannesen

Gradering denne siden alene (uten rapport og vedlegg):

UGRADERT iht. sikkerhetsloven §§ 11 og 12 jf offentlighetsloven § 13

Forsvarsbygg

Postboks 405 Sentrum

0103 Oslo

Norge

Tlf: 815 70 400

www.forsvarsbygg.no

Miljøstrategi 2016–2020

